

Az ex libris „grafikai epigramma”, mondanivalóját sűrítve megjelenítő, egy-egy ötletre építő, emblémaszerű alkotás.

- könyvet (mint a tudás jelképét), könyvolvasást ábrázoló ex librisek (1–7. kép)
- a tulajdonos nevére utaló (ábrájú), ún. beszélő ex librisek (8–12. kép)
- a tulajdonos foglalkozására (foglalkozásjelölő ex libris), érdeklődési körére, gyűjtőhobijára utaló ex librisek (13–25. kép, ld. még 12., 29., 30., 33., 44., 54. kép)
- a művészetre utaló ex librisek és *ipse fecit* lapok (26–28. kép, ld. még 32. kép)
(Az ex librisek egy sajátos formája, amikor a művész saját maga számára készít ex librist vagy alkalmi grafikát, ún. ipse fecit lapot. Mivel ez esetben a művész önmaga számára – nem mások rendelése és igényei által befolyásoltan – alkot grafikát, a művészi önkifejezésre nagyobb tér nyílik e művek esetén: ez a típus hordozza a legadekvátábban az alkotó jellemző stílusjegyeit, személyiségét.)
- neves személyek (írók, költők, művészek, történelmi személyiségek) tiszteletére/emlékére készült portrés ex librisek (29–34. kép)
- mitológiai-történelmi tárgyú ex librisek (35–39. kép, ld. még 17., 55., ill. 34. kép)
- néprajzi-irodalmi hagyományt őrző ex librisek (népi motívumkincs, magyar szellemiség) (40–46. kép, ld. még 31., 51., 52., 53., 56. kép)
- alkalmi kisgrafikák (pl. születési értesítő, házasságkötés, házassági évforduló, születésnap alkalmából készített kisgrafika, karácsonyi, újévi üdvözlőlap) (47–56. kép)

1. kép: **Erdei György könyve**

Két könyvön nyitott harmadik, rajta kalapács, bagoly, mögötte égő gyertya. (A bagoly mint a bölcsesség jelképe elterjedt motívum az ex librisek ábrázolásain; a könyv gyakran összekapcsolódik a fény, a világosság motívumával is /ld. gyertya/). Anyag és technika: klisé. (Várkonyi Károly munkája)

2. kép: **Ex libris Sólyomné Edit**

Könyvből nőtt rózsafa mögött női arcsziluett. (A könyvből fakadó tudásra, életre utalóan az ex librisek ábrázolásain elterjedt motívum a belőle kinövő virág/zó ág/ vagy fa képe, melynek gyökerei a könyvbe kapaszkodnak (ld. a könyvbe gyökeret eresztő rózsafa). Anyag és technika: fametszet. (Várkonyi Károly munkája)

3. kép: **Ex libris Kovács B.-né Irén**

Könyvforrásból ivó, térdelő nő. (A könyv mint a tudás forrása allegorikus formában jelenik meg.) Anyag és technika: fametszet. (Várkonyi Károly munkája)

4. kép: **Ex libris Kovács Marianne**

Magyaros ruházatot viselő, olvasó nőalak sugárzó napfényben. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

5. kép: **Ex libris Dr. Kertész Dénes**

A Dr. Kertész Dénes (1930–1993) állatorvos, exlibris-gyűjtő (a Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesületének tagja) számára készült könyvjegyen szobabelső olvasó házaspárral:

a karosszékekben meghittén összesimuló pár a férfi kezében tartott könyvet olvassa. A háttérben könyvespolc, az előtte álló asztalon szobor és virágcsokor vázában. Anyag és technika: fametszet. (Drahos István munkája)

6. kép: Ex libris Dr. Kertész Dénes

Az ugyancsak Dr. Kertész Dénes (1930–1993) készült könyvjegyen már csak létrával „megmászható” könyvhalom tetején ülő férfit láthatunk, aki annyira elmerül az olvasásban, hogy észre sem veszi előtte álló feleségét. Anyag és technika: fametszet. (Drahos István munkája)

7. kép: Lenkey család könyve

Hatalmas könyvtárcsarnokba lépő család. A csarnok előterében dór kőoszlop (utalva a /klasszikus/ kultúrára, mit a könyvek magukban hordoznak), tövében nyitott könyv bagollyal. Nemcsak a könyvek sokaságából, az ábrázolás minden motívumából érezhetjük, hogy ez a család a tudásszerzés irányába tereli életét, s mindezt erősíti az „útjuk” irányába szemből beömlő fény. (A könyvjegy tulajdonosa Dr. Lenkey István /1941–2019/ putnoki születésű könyvtáros, művészeti szakíró, múgyűjtő.) Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

8. kép: Ex libris Galambos Ferenc

A Galambos Ferenc (1910–1988) jogtanácsos, exlibris-gyűjtő (a Kisgrafika Barátok Köre egyik alapító tagja, a Kisgrafika Értesítő szerkesztője) számára készült könyvjegyen könyvespolcok előtt, cserepes virágot közrefogó, házikó alakban egymásnak dőlő könyvoszlopokon galambpár. Anyag és technika: linómetszet. (Andruskó Károly munkája)

9. kép: Ex libris Hollós

A Hollós Lóránt (1927–2011) mérnök számára készült könyvjegy ábrázolásán a tulajdonos nevének ihletésére „A holló meg a róka” meséje (Aesopus, Phaedrus, La Fontaine) jelenik meg sajátos formában: könyvrakás tetején holló, csőrében „Ex libris Hollós” táblával, előtte róka ül. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

10. kép: Ex libris Szabó János

Vándor szabólegény. Anyag és technika: linómetszet. (Takács Dezső munkája)

11. kép: Ex libris Dr. Francisci Pokorny

A könyvjegyen Szent Ferenc, amint a madaraknak prédikál. Előtte térdelő kisfiú a kalitkából kiemeli egy madarat, talán hogy az is hallgathassa a beszédet. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

12. kép: Dr. Lustig István könyve

A Dr. Lustig István (1903–1944) szegedi ügyvéd (a Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete és a debreceni Ajtósi Dürer Céh tagja) nemzetközi viszonylatban is jelentős exlibrisgyűjtő számára készített könyvjegyen a tulajdonos nevéhez (lustig: vidám, mulatságos) és foglalkozásához illő témát választott az alkotó: Arany János „A fülemile” című elbeszélő költeményét jelenítette meg a két egymással perlekedő szomszédal (Péter és Pál). Pál udvarán áll egy terebélyes (dió)fa, aminek a szomszédba átnyúló ágán énekel egy fülemile. Klasszikus perüket mindenki ismeri: kinek is füttyül az a madár? Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

13. kép: **Ex libris Dr. Ladilaus Petrikovits**

A Dr. Petrikovits László (1901–1972) orvos, exlibris-gyűjtő számára készült könyvjegyen könyvjelzőforma-keretben – a tulajdonos foglalkozására utalóan – címerpajzs az orvosi hivatás (gyógyító mesterség) jelképével, az orvosságos kehely szárára tekeredő kígyóval, alatta kis falu rajza. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

14. kép: **Ex libris bibliothecae Alapítványi Közkórház Gyöngyös**

A gyöngyösi kórház alapításának évfordulójáról (1838) megemlékező grafikán egy doktor lép be az orvosi könyvtárba, kezében fényt sugárzó kígyós kehely (az orvosi hivatás szimbóluma), mire a kaszás képében ábrázolt halál (legyőzötte) elkullogva továbbáll. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

15. kép: **Ex libris Árva József Dr.**

Csukott könyv tetején a csontváz képében ábrázolt halállal küzdelmet vívó orvos. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

16. kép: **Ex libris Dr. Med. Éva Pány Barabás**

A Barabás Pány Éva szemészorvos számára készült (a témát fény-árnyék hatásra épülő kettéosztott kompozícióval hangsúlyozó) ex librisen vakot a sötét(ség)ből a fény felé vezető orvosnő (mellette a tudás és a fény együttes szimbólumaként virágzó fa). Anyag és technika: fametszet. (Várkonyi Károly munkája)

17. kép: **Ex libris Dr. Eisenbarth Tamás**

A Dr. Eisenbarth Tamás ügyvéd számára készült ex librisen a bekötött szemű (pártatlan) Iustitia, az igazságos(ság) (a négy sarkalatos római erény egyike) s az igazságszolgáltatás isteni megtestesítője (perszifikációja) jelenik meg szokásos attribútumaival, a karddal (büntető hatalom) s az egyensúlyban tartott (törvény előtti egyenlőség) mérleggel (az igazságtevés szimbóluma), amint lábával eltapossa a könyvre tekeredő kígyót, ezzel jelképezve, hogy elhatárolódik a büntől és távol tartja magától a kísértést. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal)

18. kép: **Ex libris Dr. Hardicsai Béla**

A jogász tulajdonos számára készített könyvjegyen nyitott könyvből kinyúló kéz paragrafuson függő mérleget tart. (A mérleg az igazságos/ság/, az igazságszolgáltatás római istennője, Iustitia attribútuma). Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

19. kép: **Ex libris Hollós Lóránt**

Hollós Lóránt (1927–2011) tatabányai mérnök számára készült ex librisen tervezőmunkát végző szemüveges férfi, kezében könyvvel és körzővel, előtte makett. Anyag és technika: fametszet. (Drahos István munkája)

20. kép: **Ex libris F. Kozák**

Körző szárai közt háromszögű vonalzó keretben épület képe. Anyag és technika: fametszet. (František Kobliha cseh grafikus munkája)

21. kép: **Ex libris Dutkay Dénes**

A Dutkay Dénes pedagógus számára készült ex librisen nyitott könyv előtt ülő gyermek, magyarázó mozdulattal fiatal férfi hajol felé (tanár–diák). (Varga Nándor Lajos munkája)

22. kép: **Ex musicis Mariae Gallé**

Az ex musicis (zenei témájú) lapon sugárnyalábhúrokon hegedülő nőalak. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

23. kép: **Ex numismaticis Szigeti István**

A Szigeti István (1906–1981) neves budapesti érem-, kisplasztika- és exlibris-gyűjtő számára készült könyvjegyen portrés antik érme fekete-arany nyomással, arany körirattal. Anyag és technika: fametszet két dúcral. (Fery Antal munkája)

24. kép: **Ex philateliis Emerici Bauer**

Bélyeg keretben gyűjtményét gyertyafényenél nagyítóval nézegető férfi. Anyag és technika: fametszet. (Radoványi Román Kálmán)

25. kép: **Ex libris turisticis Dr. Kertész Dénes**

A grafikus a Dr. Kertész Dénes (1930–1993) állatorvos, exlibris-gyűjtő (a Magyar Exlibris-gyűjtők és Grafikabarátok Egyesületének tagja) nevére készült könyvjegyen a gyűjtő két jellemző „szenvedélyét” is ábrázolja. Az ex libris tulajdonosa – ahogy már „ex turisticis” felirat is utal rá – igen szereti a természetet és a természetjárást: hegyek közt kiránduló hátizsákos alakként látható a grafikán. Másik kedvtelését az alkotó allegorikusan jeleníti meg: a kiránduló útja (ugyanis) könyvekkel van kikövezve, és ő olvasmánytól olvasmányig halad, melyek sora végtelen hosszan folytatódik. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

26. kép: **Ex libris Dr. Kertész Dénes**

Az ugyancsak Kertész Dénes nevére szóló ex librisen több(féle) művész (festő, grafikus, szobrász és zenész) ugyanarról a női aktról alkot. Anyag és technika: fametszet. (Drahos István munkája)

27. kép: **Ex libris Várkonyi Károly**

Az ipse fecit lapon fekete mezőben fehér szív előtt csikóbőrös kulacs, benne (a művészi tevékenység eszközei) virágfejet mintázó véső, ecset és ceruza. Anyag és technika: linómetszet. (Várkonyi Károly munkája)

28. kép: **Alkalmi grafika (Fery Antal)**

Az alkotó 60. születésnapja alkalmából készült saját portréját ábrázoló ipse fecit lapja szövegével „Hatvan éves lettem én... Ifjúságom kezdetén” József Attila „Születésnapomra” című versének kezdősorát „Harminckét éves lettem én” idézi (fel). Balra mintegy művészcímerként véső, rajta címerpajzs a grafikus monogramjával (FA). Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

29. kép: **Kodály Zoltán könyve**

A Kodály Zoltán (1882–1967) zeneszerző, népzenekutató nevére alkotott népi motívumokkal díszített könyvjegyen lant, közepében glóbusz (földgömb) éneklő madárral, körötte csillagok (népies stílusú madárábrázolás: fején virágbóbita, szárnyán és tollazatán népi /virág/motívumok), a lanton ugyancsak virágdíszítés). Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

30. kép: **Ex libris Lenkey István**

A Dr. Lenkey István (1941–2019) putnoki születésű könyvtáros, művészeti szakíró, műgyűjtő nevére alkotott ex libris az ugyancsak Putnokról származó Tóth Edének (1844–1876) állít emléket. A költő, (vándorszínész s egyben) színműíró portréja mellett színházi maszk, lúdtoll (papírtekerccsel) és babérág; háttérben a putnoki református templom. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

31. kép: **Ex libris Jászberényi Könyvtár**

Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója alkalmából a Jászberényi Könyvtár rendelésére készült grafikán a költő portréja babérággal, s népi hőse, János vitéz ágaskodó paripán. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

32. kép: **Ex libris Leo Arras**

A Leo Arras, belga gyűjtő, művészettörténész nevére készült ex librisen Michelangelo mellképe és Mózes-szobra, a művész születésének 500. évfordulója tiszteletére. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

33. kép: **Ex libris Kovács József**

A könyvnyomtatás feltalálója, Gutenberg portréja bal profilból, előtte nyomódúc FA monogrammal, a háttérben nyomdai prés. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

34. kép: **Ex libris Rosanna Betocchi**

Az aprólékosan kidolgozott könyvjegyen Mátyás király és felesége, Aragóniai Beatrix portréja a budai várral és az egyesített címerrel. Anyag és technika: rézmetszet. (Tempinszky István munkája)

35. kép: **Ex libris Fritz Beul**

A könyvjegy az ismert mitológiai jelenetet idézi Párisz és a három, a legszebbnek járó aranyalmáért vetekedő istennő ábrázolásával. Jobbra mezítelen férfiak ül (a trójai királyfi), jobb kezében alma, baljában lándzsa. Előtte a három istennő: jobbra Pallasz Athéné lándzsával, sisakban, gorgófős mellvértben, közepén Héra, balra a győztesnek járó aranyalmáért nyúló Aphrodité mezítelenül. Anyag és technika: rézkarc. (Karl Ritter munkája)

36. kép: **Ex libris G. v. Berger**

Virágmezőn bika hátán ülő antik nőalak (Európé ábrázolása). Anyag és technika: rézkarc. (Mathilde Ade magyar születésű német grafikus munkája)

37. kép: **Ex libris Leo Arras**

A Leo Arras, belga exlibris-gyűjtő, művészettörténész nevére alkotott könyvjegyen a kilenc görög(–római) Múza (egy Leo Arras feliratú exlibris-lap körül) a következőképpen ábrázolva: balra felül Thaleia (Thália, a komédia múzsája) egyik kezében komikus maszkkal, másikkban

pásztorbottal; mellette oszlopra könyökölve, lábánál glóbuszal (földgömb) Uránia (a tudomány, főként a csillagászat múzsája); majd Terpszikhoré (a tánc múzsája) lanttal; a jobb szélen Melpomené (a tragédia múzsája) fején tragikus maszkkal; alatta középütt Euterpé (a zene és a lírai költészet múzsája) kettős fuvolával; balra lejjebb viasztáblával a kezében Kalliopé (az epikus költészet múzsája); mellette a történetírás múzsája, Kleió (Clió) oszlopnak támasztott kezében papirusz(tekerese)t tartva; az alsó sorban balra ábrázoló arccal a szerelmi költészet múzsája, Erató nyugodt állásban (egyik keze oszlopon pihen, másik a szívéen); s végül komoly, elgondolkodó tekintettel egy kösziklára könyökölve Polühümnia (a himnuszköltészet múzsája).
Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

38. kép: Háda Istvánné könyve

Felirattal két mezőre osztott felület: felül az üldözö lovasok (Hunor és Magor) elől menekülő csodaszarvas, alul könyvekből elővágtató Pegazus (a szárnyaló költői/alkotó ihlet jelképe). (Az egyik könyvből virágzó ág hajt ki, mely az ex librisek ábrázolásain elterjedt motívum a könyvből fakadó tudásra, életre utalóan.)
Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

39. kép: Ex libris Maczelka Tibor

Maczelka Tibor (1925–1978) könyvtáros, a Kisgrafika Barátok Körének tagja (a ceglédi kisgrafika kör egyik alapító tagja) számára a grafikus Dózsa György ceglédi beszédére utaló ex librist alkotott Dózsa portréjával és a kaszákkal „felfegyverzett” parasztfelkelőkkel. A háttérben nyitott könyv, egyik lapján iniciálészerűen az FA monogram, másikon lant.
Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

40. kép: Ex libris Csépe Imre

Csépe Imre (1914–1972) író, költő, újságíró számára készült ex librisen falatozó parasztember, a háttérben tanya gémeskúttal. A névfeliratban (a tulajdonos foglalkozására utalva) lúdtoll.
Anyag és technika: linómetszet. (Andruskó Károly munkája)

41. kép: Juli könyve

Hatalmas szív előtt egymás kezét fogó (magyar) népviseletes szerelmespár (sokszoknyás, kötétnyes lány és csikóslegény madártollas kalapban, cifraszűrben, kezében pásztorbot, vállán átvette karikás).
Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

42. kép: Irén könyve

Magyar ruhás leány kannából napraforgót öntöz, melynek virága (a lány) fejdíszévé válik.
Anyag és technika: linómetszet. (Várkonyi Károly munkája)

43. kép: Ex libris Margaret Ritoók

Népviseletes nő háttal állva.
Anyag és technika: litográfia. (Kertes Kollmann Jenő munkája)

44. kép: Moskál Jánosné könyve

Ovális mezőben két madár fején virágbóbitával, szárnyán és tollazatán népi /virág/motívumokkal (népies stílusú madárábrázolás).
Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

45. kép: **Pittmann Zsófi könyve**

Kislány számára készült ex librisen Benedek Elek könyve (az író portréjával), melyből annak jellegzetes mesefigurái tűnnek elő. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

46. kép: **Jutka könyve**

Arany János elbeszélő költeménye nyomán a nádasban bujdosó Toldi alakja, a farkaskaland jelenete elevenedik meg a könyvjegyen. Anyag és technika: fametszet. (Drahos István munkája)

47. kép: **Születési értesítő**

Reisinger Piroska megérkezett! Debrecen, 1940 január 10. A gólyaháton érkező csecsemőt (bölcső és) két kistestvére várja szívvel és virággal. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

48. **Értesítés házasságkötésről**

Egymásba fonódó szivalakokból kinövő életfán rakott fészekbe galambpár száll (csőrükben virág és olajág). Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

49. kép: **Karácsonyi-újévi üdvözlőlap (Boldog ünnepeket kíván: Fery Antal /1941–42/)**

Jézus születését, a pásztorok és a háromkirályok látogatását egy kompozícióban ábrázoló jelenet. Felettük a betlehemi csillag ragyog az égen, s az angyalok zengik a Megváltó születését. Anyag és technika: fametszet két dúcral. (Fery Antal munkája)

50. kép: **Karácsonyi-újévi üdvözlőlap (Kellemes ünnepeket: Kertészék)**

Az alkotó az 1980-as évre készült grafikáján a háromkirályok érkeznek a betlehemi csillagot követve, ám nem a vízkereszti ajándékokat tartják kezükben, arany, tömjén és mirha helyett az újévi népi jókívánság (Bort, búzát, békességet!) szerint a bort ígérő szőlőt (Gáspár), bőséges termést (búzakalász) (Boldizsár) és a békét (galamb) (Menyhárt) hozzák (el) a kisdednek és az emberiségnek. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

51. kép: **Újévi üdvözlőlap (BÚÉK 1974 Menyhárt József)**

A bor, a búza és a békesség szimbóluma ezúttal „emberi” kézbe kerül, nem szakrális személyek (háromkirályok), hanem népviseletbe öltözött, köznapi emberek hozzák azokat. A székely–magyar népviseletbe öltözött lány (ld. fény-árnyék hatás kettősségére épülő kompozíció) felemelt jobbujában galamb (olajággal a csőrében), bal kezében keszkenő. A jobbuján levő székely legény-nél boros kulacs és fokos, míg a madártollas kalapban, bő ujjú ingben s bő gatyában álló magyar (csikós)legény búzakalászt emel a magasba. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

52. kép: **Újévi üdvözlőlap (BÚÉK Poór család)**

Az alkotó ezúttal minden emberalakot elhagyott újévi lapjáról, a szokásos népi jókívánság egy csendéletben tárgyiasul: a bort kancsó, a búzát egy még megszegetlen cipő, a békességet a tükör fölé faragott galambpár szimbolizálja. A kenyér alatti vászonra hímezve a tulajdonos neve. Anyag és technika: fametszet. (Menyhárt József munkája)

53. kép: **Karácsonyi-újévi üdvözlőlap** (Kellemes karácsonyt és boldog új évet kívánnak Wiltnerék)
A grafikus betlehemes pásztorok karácsony éji útját „rajzolta meg”. Vidéki táj, a kép jobb szélén falusi ház látható. A betlehemezőknél csörgős bot, fejükön süveg, a nagyothalló öreg pásztor álarcban és kifordított bundában; hordozható betlehemet visznek (magukkal), mellyel házról házra járnak. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

54. kép: **Ex libris Határ Ilona**

Fery Antal az újévi jókívánságot ezúttal stílszerűen iskolai táblára „íratja föl” egy diáklánnyal Határ Ilona tanítónő számára készült könyvjegyén. 1979-re a kréta már rajzolt fenyőágot, csillagot, négylevelű lóherét és szerencsepatkót is. Oldalt a katedra asztalán könyvek és madaras (népi) cserépkancsó virágcsokorral. Anyag és technika: fametszet.

55. kép: **Újévi üdvözlőlap** (BUÉK PF 1966 Ritoók Endréné)

Fortuna bőségszarujából a szerencse adományaival (melyet most négylevelű lóhere, szerencsepatkó jelképez) teríti be az egész földkerekséget. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)

56. kép: **Újévi üdvözlőlap** (BÚÉK Sárdy Endre)

Az 1940-es esztendőre szóló újévi lap grafikáján a magyar szellemiség dominál: vár magyar zászlóval, bástyáján tárogató. Az égen Nagy-Magyarországot formázó felhő 1940-es évszámmal. Alul feliratos szalag, melyen (makkos-leveles) tölgyág hajlik keresztül. Anyag és technika: fametszet. (Fery Antal munkája)